

KAMU YÖNETİMİ AÇISINDAN 54.-57. HÜKÜMET PROGRAMLARI VE SİYASİ PARTİ PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. F. Nurhayat Şahin*

Giriş

Türkiye’de son dönemlerde hiçbir siyasi parti tek başına iktidara gelme fırsatı bulamamıştır. Bu yüzden de farklı siyasi ve ekonomik programları olan siyasi partiler koalisyon ortağı olarak birlikte hükümet etmektedirler. Bu durum hiçbir siyasi partiye kendi programını hükümet programı olarak uygulayabilme imkanı tanımamaktadır. Dolayısıyla koalisyon hükümetleri, siyasi parti programlarındaki bu farklı görüşleri uzlaştıran, siyasal istikrara yönelik uyumlu politikalar içeren programlar oluşturmak zorunda kalmaktadırlar.

Bu durumun kamu yönetimi alanındaki yansıması, yeniden yapılanma konusunda gerekli cesur girişimleri baştan engellemesidir. Bu yüzden de koalisyon hükümeti programlarında ve uygulamalarında kamu yönetimi sorunlarına palyatif, genel söylemli çözümler getirilmektedir.

Bu çalışmada 54-57. T.C. Hükümetlerinin programları ile iktidar partilerinin parti programları öncelikle genel olarak, ayrıca kamu yönetimi ile ilgili benzerlikler ve farklılıklar açısından incelenerek; hükümetlerin programları, amaçları ve çalışmaları değerlendirilmeye çaba gösterilmiştir. Bu değerlendirmeye temel olan araştırma sorusu; siyasi partilerin kendi programlarında öngördükleri kamu yönetimine ilişkin düşünceleri hangi ölçüde hükümet programlarına yansıtıp yansıtamadıklarıdır. Bir başka ifadeyle, siyasi partilerin kendi programlarındaki kamu yönetimi ile ilgili konular nelerdir ve bu konular hangi ölçüde hükümet programlarında yer almaktadır. Bunun için de hükümet programları ile siyasi partilerin programları içerik analizi yöntemiyle taranmış; benzerlikler ve farklılıklar açısından da kavramsal olarak sınıflandırma yöntemiyle analiz yapılmaya çalışılmıştır.

I. 54.-57. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri

A) 54.-57. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin Kuruluşu ve Programlarında Kuruluş Açıklamaları

1) 54. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

7 Haziran 1996 tarihinde Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in hükümeti kurma görevini verdiği Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan Doğru

* Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

Yol Partisi ile anlaşarak 54. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni kurmuştur. Cumhuriyetin 73. yılında kurulan 54. Hükümet kamuoyunda Refah-Yol Hükümeti olarak; başbakanından dolayı da hükümet programı Erbakan Hükümeti Programı olarak adlandırılmıştır.

Programın başlangıcında 24 Aralık 1995 Milletvekili Genel Seçimlerinin çıkardığı parlamento aritmetiğinin hiçbir partiye tek başına iktidar imkanı vermediği, bu yüzden de hiçbir partinin tek başına ilkelerini ve programını uygulamaya fırsat tanımadığı; daha önceki ANAP-DYP Azınlık Koalisyon Hükümetinin tecrübesinden dolayı yeni kurulan 54. Hükümetin bir uzlaşma ve siyasi istikrar arayışı zeminini gerekli kıldığı belirtilmiştir. 54. Hükümetin Türkiye'yi hükümet krizinden kurtarıırken, bu uzlaşmanın demokrasinin bir zaferi olduğu programda vurgulanmaktadır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olması, Atatürk ilkeleri, koalisyon hükümetinin vazgeçilmez ortak uzlaşma zeminini oluşturacağı ifade edilmiştir (54. Hükümet Programı).

54. Hükümet Programı yazım tekniği açısından ülke sorunlarını ve konuları başlıklar halinde ele almak yerine genel bir bütünlük içerisinde değerlendirmiştir.

2) 55. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti ve Demokrat Türkiye Partisi birleşerek Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın Başbakanlığında 55. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini kurmuşlardır. Bu hükümet de 24 Aralık 1995 seçimlerinden sonra kurulan diğer hükümetler gibi bir koalisyon hükümetidir.

Hükümet Programının başlangıcında kuruluş amacı ve öncelikler yer almaktadır. 54. Hükümetin ülkeyi düşürdüğü rejim ve devlet bunalımından kurtarmak, içeride ve dışarıda kaybolan güveni yeniden tesis ederek toplumdaki gerginliği ortadan kaldırmak ve uzlaşmayı güçlendirmek, ahlaki yozlaşmayı durdurmak, kamu yönetimindeki yıpranmaya son vermek, vatandaşın temiz toplum ve yönetim özlemini gerçekleştirmek, ülke ekonomisini yeniden üretken niteliğine kavuşturmak ve devletin saygınlığını sağlamak, laik demokratik cumhuriyeti güçlendirmek amacıyla bir araya gelerek kurulmuş olduğu belirtilmiştir (Bkz. 55. Hükümet Programı, "Giriş" Bölümü).

55. Hükümet, uygulamalarının başında devletin güvenilirliğinin yeniden tesisinin geldiği; Hükümetin en önemli önceliğinin ise Anayasa'nın öngördüğü temsilde adalet, yönetimde istikrar ilkesini sağlayan bir genel seçimin gerekli kıldığı nüfus sayımı veya tespitinin yapılması ile seçmen kütüklerinin yeniden yazılmasına imkan tanıyan yasal düzenlemelerin yapılması olduğunu açıklamıştır.

55. Hükümet, görüşlerini çeşitli başlıklar altında ele almıştır. Bu başlıklar şunlardır: Giriş, Demokratikleşme, Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması,

Adalet, Yolsuzluklarla ve Yasa Dışı Faaliyetlerle Mücadele, İç Güvenlik ve Terörle Mücadele, Savunma, Dış Politika, Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri, Eğitim, Kültür, Vakıflar, Gençlik ve Spor, Kadın Sorunları ve Aile, Sosyal Güvenlik ve Sağlık, Gelir Dağılımı, Ekonomi, Tarım ve Hayvancılık, Ormancılık, Çalışma Yaşamı, İstihdam, Kobiler, Esnaf ve Sanatkarlar, Tüketicinin Korunması, Alt Yapı, Kentleşme ve Konut, Turizm, Denizcilik, Çevre ve Doğal Kaynakların Korunması, Sonuç.

3) 56. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

56. Hükümet Anavatan Partisi ile Doğru Yol Partisi'nin dışarıdan destek sözü verdikleri Demokratik Sol Parti Azınlık Hükümeti olarak kurulmuştur. Bu hükümet 4. Ecevit Hükümeti olarak da adlandırılmaktadır.

56. Hükümetin başta gelen görevinin Türkiye'yi 18 Nisanda yapılacak milletvekili genel seçimlerine ve yerel yönetim seçimlerine güvenlik ve huzur içinde ulaştırmak olduğu belirtilen programda, hükümetin seçim ekonomisine yol açmayacağı; seçimlerin çok yaklaştığı bir ortamda yüklü bir Meclis gündemi önermenin gerçekçi olmadığına başlangıçta yer verilmiştir.

Bülent Ecevit'in başbakanlığında kurulan hükümetin programı oldukça kısa tutulmuştur. Ayrıntılı olarak hazırlanmış 55. Hükümet Programına göre oldukça kısa ve genel hatlarıyla ülke sorunlarına bakışı yansıtan 56. Hükümet Programının kısa olmasının nedeni programın başında şöyle açıklanmaktadır : " Hükümetin ömrü kısa olacağı için, Hükümet Programını da kısa tuttuk". Bununla birlikte Hükümet programında Rusya'nın içinde bulunduğu ekonomik krizden kurtulmasına katkıda bulunmak, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Rus Füzelere siparişi vermesi gibi aktüel dış olaylara yer verilirken trafik canavarına karşı alınan önlemler gibi diğer hükümet programlarında pek rastlanılmayan ifadelere de yer verilmiştir.

4) 57. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

18 Nisan 1999 Milletvekili Seçimi sonrasında 21. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden 3 partinin birleşmesiyle 57. Koalisyon Hükümeti kurulmuştur. Bülent Ecevit'in başbakanlığı altında Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi tarafından kurulan hükümet, programında kendisini bir uzlaşma ve atılım hükümeti olarak nitelendirmiştir (57. Hükümet Programı). Bu nitelendirme, seçim sonuçlarında hiçbir siyasi partinin tek başına iktidara gelemediği, milletin çatışma ve kutuplaşma yerine uzlaşma ve işbirliğini istediği kanaatine dayanmaktadır.

57. Hükümet Programı, hükümetin kurulmasıyla ilgili açıklamalardan sonra ülkenin içinde bulunduğu bazı siyasal konulara değindikten sonra, konu başlıkları yapmadan genel bir bütünlük içinde sorunlara yer vermiştir.

B) Hükümet Programlarının Genel Değerlendirmesi

54., 55., 56. ve 57. Hükümet Programları genel olarak değerlendirildiğinde en geniş, ayrıntılı ve sistematik olarak hazırlanılan programın III. Yılmaz Hükümeti Programı (55. Hükümet Programı) olduğu görülmektedir. Bunu Erbakan Hükümeti Programı (54. Hükümet Programı) ve V. Ecevit Hükümeti Programı (57. Hükümeti Programı) izlemektedir. 56. Hükümet Programı ise yukarıda açıklanan nedenlerle kısa ve dar kapsamlı olarak hazırlanmıştır.

Koalisyon Hükümeti programlarında uzlaşma temeli özellikle vurgulanırken, siyasi partilerin belirli konulardaki farklı görüşleriyle ilgili ifadelere yer vermekten özellikle kaçınılmıştır. Bütün hükümet programları doğal olarak “-cektir, -caktır” yazım diliyle yazılmıştır.

II. Hükümet Programlarında Kamu Yönetimi İle İlgili Düşünceler

A. 54. Hükümet Dönemi

Kamu yönetimiyle ilgili olarak programda şu açıklamalar yer almaktadır:

-Kamu hizmetlerinde şeffaflık, katılımcılık ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi esas olacaktır.

-Devletin yeniden yapılanması ile hizmetin gerekli kıldığı büyüklükte verimli bir devlet yapısına geçilmesi temel hedefimizdir. Bu itibarla, devletin ekonomik faaliyetlerinden çekilmesi ve asli görevlerine dönmesi temel ilkedir.

-Herkes devlet hizmetlerinden yararlandığı ölçüde bedel ödeyecek, bu prensibin uygulanmasında, ödeme gücü olmayanlar, sakatlar, özürülüler ve kimse-sizler korunacaktır.

-Devletin vatandaşına güvenmesi temel prensibimizdir. Fertlerin devlet ile olan ilişkilerinde vatandaşın beyanına güven esas alınacak, beyanın doğruluğunu araştırmak ilgili kamu idaresinin vazifesi olacaktır.

-Yeni bir kamu personel rejimi yürürlüğe konulacaktır.

-Devlette israf önlenecektir.

-Devletin işleyişinde etkinlik sağlanacak ve bürokrasi en aza indirilecek, hızlı kalkınmayı ve gelişmeyi önleyen bütün engellerin kaldırılmasına özel önem verilecektir.

B. 55. Hükümet Dönemi

55. Hükümet Programında kamu yönetimi ile ilgili bölüm “Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması” başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir:

-Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında amaç, devlete hizmet sunan, vatandaşlarına güvenen, onlara güven veren ve bireyi ön plana çıkaran bir yapının oluşturulmasıdır.

-Ülkemizde kamu yönetiminin yapılandırılması kaçınılmazdır. Bu yeniden yapılandırılması ile merkezi yönetim hantallıktan kurtarılarak halkın devletle bütünleştirilmesi sağlanacaktır.

-Kamu personel rejimindeki sorunların çözümüne önem verilecektir. Tutumlu ve etkin bir devlet teşkilatının gerekli kıldığı sayıda kamu görevlisinin istihdamına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

-Kamu yönetiminin iyileştirilmesi ile birlikte yerel yönetimlerin etkinleştirilmesi ve güçlendirilmesi de ele alınacaktır.

-Yerel yönetim ve merkezi yönetim arasındaki görev, yetki ve kaynak paylaşımı yeniden düzenlenecek, hizmetlerin büyük ölçüde yerel yönetimlerce yerine getirilmesine ağırlık verilecektir. Bu yapının etkin kontrol mekanizmaları oluşturulacaktır. Bürokratik işlemler azaltılacak, vatandaşa güven esas olacaktır.

-Yerel hizmetlere ilişkin kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesi süreçlerinde demokratik katılımı ve şeffaflığı sağlayıcı tedbirler alınacaktır.

C. 56. Hükümet Dönemi

Seçim öncesi kısa dönemli olarak kurulan, bu yüzden programı da dar kapsamlı hazırlanan IV. Ecevit Hükümeti Programında kamu yönetimiyle ilgili çok kısa şu açıklamalar yer almaktadır:

-Kamu yönetimindeki uygulamalarımızın temelini insan gücünün ve parasal kaynakların etkin, verimli ve tutumlu kullanılması oluşturacaktır. Bu konudaki kararlılığımızın ilk örneği, Bakanlar Kurulunun 38 yerine 25 üyeliğe sınırlanmış olmasıdır. Tüm kamu hizmetlerinde yansızlık, sürat, verimlilik ve doğruluk ilkelerine bağlı kalınacaktır.

-Yasa ve hizmet gereği olmadıkça kamu yönetiminde yeni atamalar yapılmayacaktır; partizanlığa asla fırsat verilmeyecektir. Zorunlu olabilecek atamalarda da şimdiye kadar özenle gözettiğimiz gibi, liyakat kesin ölçüt olacaktır.

D. 57. Hükümet Dönemi

57. Hükümet Programında kamu yönetimi ile ilgili görüşler programın hem belirli bir kısmında hem de farklı konuların içinde ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır:

-Hükümetimiz kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında kararlıdır.

-Kamu yönetiminde ve kamu hizmetlerinde adaletli, şeffaf, verimli ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsenecektir.

-Kamuda işe alınmada yeterlilik, görevlerde yükseltmelerde ehliyet ve liyakat esas alınacak, kayırmacılık önlenecektir.

-Kamu personelinin atama ve yükseltmelerinde ehliyet ve liyakat şartları nesnel ölçütlere ve sınav esasına dayandırılacaktır. Kamu görevlerine giriş sınavlarının merkezi sistemle gerçekleştirilmesi uygulamasının yerleşmesi sağlanacaktır.

-Aynı işi yapan personel arasındaki ücret farklılıkları giderilecektir. Bu amaçla yapılacak düzenlemede iş, görev ve sorumluluk tanımlarına yer verilecek ve eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanacaktır.

-Çağdaş görev ve iş tanımlamalarına göre kamu görevlilerinin sendikal haklarının düzenlenmesi de gerçekleştirilecektir.

-Yerel ve merkezi kamu kurum ve kuruluşlarının daha süratli, etkin ve ekonomik çalışmasını sağlamak amacıyla ileri elektronik teknolojilerden yararlanılacaktır.

-... kamu yönetimi, çağdaş devlet ilkelerine ve ülkemizin gereksinimlerine yanıt verebilecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Başbakanlığın kendi asli işlevlerinde yoğunlaşması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

-İl, ilçe ve belde kurulması nesnel kurallara bağlanacaktır.

-Köy ve mahalle muhtarlarının yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlenecektir.

-Merkezi nüfus idaresi yani Mernis Projesi tamamlanarak uygulamaya geçirilecektir.

-Hükümetimiz devlet kurum ve kuruluşlarının, o arada, tüm güvenlik ve istihbarat birimlerinin her türlü siyasal karışmacılıktan uzak olarak, uyum içinde çalışmalarını gözetecek ve kamu yönetiminde istikrar sağlayacaktır.

III. Hükümet Programlarının Karşılaştırılması

Benzerlikler Açısından

Her dört hükümet programında da kamu yönetimiyle ilgili olarak benzer fikirler ve açıklamalar yer almaktadır. Hükümet programlarındaki benzer nitelikteki açıklamalar aşağıda belirli başlıklar altında ele alınmıştır:

Demokratiklik

-Şeffaflık, katılımcılık (54., 55., 57. HP); tüm kamu hizmetlerinde yansızlık, doğruluk (56. HP)

-Halka dönük kamu yönetimi (54. HP); halkın devletle bütünleşmesinin sağlanması (55. HP).

-Devletin vatandaşına güvenmesi (54. HP); vatandaşlarına güvenen-onlara güven veren yönetim (55. HP).

Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma

-Devletin yeniden yapılanmasının hedeflenmesi (54. HP); kamu yönetiminin yapılandırılmasının kaçınılmaz oluşu (55. HP); merkezi yönetimin hantallıktan kurtarılması (55. HP); çağdaş devlet ilkelerine ve ülkenin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması (57. HP).

-Devletin ekonomik faaliyetlerden çekilip asli görevlerine dönmesi (54. HP); Başbakanlığın kendi asli işlerinde yoğunlaşması (57. HP).

Kamu Personel Yönetimi

-Yeni bir kamu personel rejiminin yürürlüğe konulması (54. HP); kamu personel rejimindeki sorunların çözümüne önem verilmesi (55. HP).

-Yasa ve hizmet gereği olmadıkça kamu yönetiminde yeni atamaların yapılmayacağı; zorunlu atamalarda ise kesin ölçütün liyakat olduğu (seçim öncesi nedeniyle 56. HP); atama ve yükseltmelerde ehliyet ve liyakatin esas alınması (57. HP).

Kamu Hizmetlerinde Etkinlik

-Verimli bir devlet yapısına geçmek, israfın önlenmesi, devlet işleyişinde etkinliğin sağlanması, bürokrasinin en aza indirilmesi (54. HP); tüm kamu hizmetlerinde sürat, verimlilik ve doğruluk ilkelerine bağlı kalınması (56. HP); verimli ve katılımcı bir yönetim anlayışı, tüm kamu kurumlarının süratli, etkin ve verimli çalışmasını sağlamak (57. HP).

-Tutumlu ve etkin bir devlet teşkilatının gerektirdiği kadar kamu görevlisi istihdamı (55. HP); insan gücünün ve parasal kaynakların etkin, verimli ve tutumlu kullanılması (56. HP).

Farklılıklar Açısından

Söz konusu dört hükümet programı karşılaştırıldığında, benzer pek çok düşüncenin yanı sıra farklılıklar da mevcuttur. Özellikle 57. Hükümet Programında ayrıntılı, somut fikirlerin fazlaca yer aldığı görülmektedir.

-Devlet hizmetlerinden yararlandığı ölçüde bedel ödenmesi, ödeme gücünde olmayanlar, sakatlar, özürülüler ve kimsesizlerin korunması (54. HP).

-Fertlerin devletle ilişkilerinde vatandaşın beyanının esas alınması (54. HP).

-İnsan gücünün verimli, etkin kullanılmasının ve tutumluluğun göstergesi olarak 38 yerine 25 üyeye Bakanlar Kurulunun kurulduğunun açıklanması (56. HP).

-Kamu görevlerine giriş sınavlarının merkezi sistemle gerçekleştirilmesi uygulamasının yerleştirilmesi (57. HP).

-Eşit işe eşit ücret (57. HP).

-Kamu görevlilerinin sendikal haklarının düzenlenmesi (57. HP).

-Etkin kamu yönetimi için ileri elektronik teknolojilerinden yararlanmak (57. HP).

-İl, ilçe ve belde kurulmasında nesnel kuralların benimsenmesi (57. HP).

-Köy ve mahalle muhtarlarının yetki ve sorumluluklarının yeniden düzenlenmesi (57. HP).

-Mernis Projesi (57. HP).

-Tüm güvenlik ve istihbarat birimlerinin her türlü siyasi karışmacılıktan uzak çalışması (57. HP).

IV. Hükümet Programlarıyla İktidar Partisi/Partileri Programlarının Karşılaştırılması

54.-57. Hükümetler (56. Azınlık Hükümeti hariç) koalisyon hükümetleridir. Türkiye’de son koalisyon hükümetlerinin oluşumuna bakıldığında farklı siyasi ve ekonomik anlayıştaki partilerin ortak bir hükümet kurma ve yürütme zorlukları, parti programlarının hükümet programı olarak ortaya konulmasını güçleştirmektedir. 54. Hükümette ilk kez bir araya gelen Refah Partisi ve Doğru Yol Partisi de buna hükümet programında özellikle işaret ederek, bu birleşmeyi bir demokrasi ve uzlaşmanın zaferi olarak açıklamışlardır. Her iki partinin ortak görüşleri olarak bürokrasinin en aza indirilmesi, verimli, şeffaf bir yönetim anlayışı, kamu personeli rejimiyle ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

Mesut Yılmaz’ın Başbakanlığındaki 55. Koalisyon Hükümet Programında ANAP Programının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Hükümet programında yer alan vatandaşlara güvenen bir devlet anlayışı; tutumlu ve etkin bir devlet teşkilatına, teşkilatın gerekli kıldığı sayıda kamu görevlisi istihdamı; mahalli idarelerin güçlendirilmesi düşünceleri ANAP Parti Programı’nda da yer almaktadır. Örneğin Teşkilatlanmada sadeleşme, bakanlık ve her seviyede teşkilat sayısının asgariye indirilmesi (Bkz. ANAP Parti Programı s. 30). Ayrıca yerel yönetimlerin güçlendirilmesi konusunda DSP Parti Programı’nın benzer görüşleri vardır (DSP Parti Programı s. 128).

İktidarın bir diğer ortağı Demokrat Türkiye Partisi, Parti programında kamu yönetimi ile ilgili görüşlere “Devletin Yeniden Yapılanması” bölümünde yer vermektedir. Yeni bir yapılanmanın “nasıl” yapılacağına açıklandığı programda bölge valiliği sistemine geçilmesi; Güçlü Vali-Güçlü Kaymakam; il, sancak, ilçe yönetimleri; kırsal belediyeler gibi yeni fikirler yer almasına karşın (DTP Parti

Programı, s. 14-16), bunların herhangi bir şekilde 55. Hükümet Programında yer aldığı görülmektedir

Kendisini bir uzlaşma ve atılım hükümeti olarak gören 57. Hükümetin (DSP-MHP-ANAP Koalisyon Hükümeti). Hükümet Programında kamu yönetimiyle ilgili hususlarda DSP Parti Programıyla benzer düşüncelerin daha ağırlıklı olduğu görülmektedir: Kamu personelinin atanmasında nesnel ölçütlerin aranması; kamu görevlilerine sendikal (örgütlenme) hakkın sağlanması; köy ve mahallelerden başlayan etkin bir yerel yönetim anlayışı; istikrarlı, yansız yönetim anlayışı (DSP Parti Programı, Bölüm IV: Devlet, s. 118).

Programda hızlı, etkin kamu hizmeti, kamu personeli için iyileştirmeler fikirleriyle MHP'nin (MHP Parti Programı, Dokuzuncu Bölüm); kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasının gerekliliği ile ANAP'mın (ANAP Parti Programı, Dördüncü Bölüm) fikirlerine benzer görüşler de yer almaktadır.

V. Sonuç

Siyasi partilerin programlarındaki görüşleri hükümet programlarında bulunmayla yer almamakla birlikte, kamu yönetiminin sorunlarının çözümü, iyileştirme ile ilgili benzer nitelikli ve genellikle de soyut çözümlerin, söylemlerin hükümet programlarında yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan, aynı koalisyon hükümeti içinde yer almamakla birlikte, farklı parti programlarında benzer görüşlerin de olduğu görülmektedir. Örneğin geri kalmış yörelerde görevin cazip yapılması düşüncesine hem ANAP (ANAP Parti Programı, md. 33) hem de DYP Programında (DYP Parti Programı, md. 21); bazı kadrolara siyasi nitelikli atamalar için bir elastikiyetin sağlanmasında DYP (DYP Parti Programı, md. 21) ve DSP Programında (DSP Parti Programı, s. 125) aynı şekilde rastlanılmaktadır. Diğer taraftan DSP yerel yönetimler üzerinde merkezin vesayet denetiminin kalmasını önlemesinden yana tavır koyarken (DSP Parti Programı, s. 128), DYP ise demokrasiyi zedelemeyen kamu vesayetinin uygulanmasından yanadır (DYP Parti Programı, md. 20). Koalisyon ortağı olmamakla birlikte bu tür olası görüşlerin hükümet programlarında yer almadığı ve uygulamada da eski yapıyı koruyamamış olduğu bilinmektedir.

57. Hükümet programında DSP'nin Köykent, MHP'nin Tarım Kentleri Programında ortak bir görüş veya proje şeklinde ele alınmaması ise programların somut projelere ağırlıklı yer vermekten çok, özellikle uyum, uzlaşma ve istikrar öncüllerine ihtiyaç duymalarından kaynaklanmaktadır.

Her parti ve hükümet programlarında kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması ve iyileştirilmesi temel hedef ve amaç olarak belirtilmekle birlikte, hükümet Programındaki "Devlet Memurluğuna Girişte Merkezi Sınav" gibi önerilere de sıkça rastlanılmamaktadır. Ayrıca devletin mamudizm hastalığına karşı siyasal kayırmacılık ve partizanlıktan kurtulması gerekliliği, parti ve hükümet programlarında yer almakla birlikte, siyasi partilerin seçim vaatlerinde

“herkese iş, herkese aş” söylemleriyle daha en başta güçleşmektedir. Bu konuda seçmenlerin vekillerini mecliste yoğun şekilde ziyaretleri ve iş bulma, işe adam yerleştirme konularındaki talepleri, baskıları da parti ve hükümet programlarının uygulanabilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, bürokratların kendi konumlarını ve görev alanlarının etkinliğini arttırmak için personel sayısını ve harcamalarını artırma yönündeki tutumları da bu olumsuzluğa katkıda bulunmaktadır (Eryılmaz, s. 19).

Parti ve hükümet programlarında yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, demokratikleştirilmesi düşüncesi de, uygulamada, iktidarın taşraya uzanan gücünden vazgeçememesinden dolayı bir türlü tam anlamıyla hayata geçirilememektedir.

Türkiye’de seçmenlerin, siyasilerin ve siyasal partilerin parti programı oluşturma ve okuma konusunda yeterince duyarlı olmamaları parti programlarının hükümet programları oluşturmadaki rolünü de zayıflatmaktadır. Diğer taraftan Türkiye’de siyasi parti sayısının çok fazla olmasını demokratikleşmenin göstergesi olarak değil de siyasal istikrarsızlığın bir sebebi olarak gördüğümüzde (Kapanı, s. 146), koalisyon hükümetlerinin kaçınılmaz olması ve bu tür hükümet programlarının da genel söylemli, soyut politikalar içermesi beklenen bir sonuçtur.